

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA BECERİLERİNİ KULLANMAYA YÖNELİK TUTUMLARI

Bircan EYÜP*

Özet

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumlarını belirlemektir. Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Karadeniz Teknik Üniversitesinin Eğitim, İletişim, Fen, Tıp Fakülteleri ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ile Atatürk Üniversitesinin İlahiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik, Sağlık Bilimleri, Edebiyat ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde öğrenim gören 534 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler SPSS 16.0 paket programında analiz edilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, bağımsız gruplar t Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Sonuçlar üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerine yönelik genel olarak olumlu tutuma sahip olduklarını göstermiştir. Cinsiyet bakımından ölçeğin ilgi alt boyutunda kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmazken; gereklilik alt boyutunda erkekler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Fakülteler bakımından ise Güzel Sanatlar ve İletişim Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı bir fark çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Üniversite öğrencisi, konuşma becerisi, tutum

Giriş

İnsanların çevreleriyle sağlıklı ve düzenli bir ilişki kurmak için kullandıkları ortak iletişim aracı dildir. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessese (Ergin, 2000: 3), düşünceyle, toplum ve kültürle ilişkili olan, işaretlerden oluşan bir anlaşma aracıdır (Bayraktar, 2006: 19). Bu tanımlar, dilin sosyal iletişimin bir ürünü olduğunu göstermektedir.

İnsanı yeryüzündeki diğer varlıklardan tamamen ayıran, insana özgü en temel özelliklerden biri olan dil, barındırdığı beceriler içinde kendini en çok konuşma becerisiyle yansıtmaktadır (Demir, 2010: 415). Bu nedenle sözlü, sözsüz, yazılı gibi pek çok iletişim yolunu deneyen insanoğlu bu iletişim yollarından en fazla sözlü olanı yani konuşmayı kullanmaktadır (Temizyürek, 2007: 119; Calp, 2005: 67; Özbay, 2005: 116). İnsanların hayatlarında en çok başvurduğu iletişim yolu olan konuşmanın amacı, insan beyninde karmaşık işlemler oluşturulup ses organları ile karşı tarafa

* Arş. Gör.; Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

gönderilen mesajın dinleyicinin kulağıyla işitilip birtakım yollarla beyindeki ilgili merkezlerde anlamlandırılmasıdır (Özbay, 2005: 116). Konuşmanın gerçek anlamına ulaşabilmesi için en az iki kişinin olması gerekmektedir. Mesajı veren kişi (konuşmacı) ve mesajı alan kişinin (dinleyici) varlığıyla konuşma becerisi gerçekleşmektedir.

Konuşma, herhangi bir konudaki duygu ve düşüncelerin, istek ve arzuların, olayların, tecrübelerin veya hayallerin sözlü olarak anlatılmasına denir (Calp, 2005: 73). Toplumsal yaşam içerisinde önemli bir yere sahip olan konuşma becerisinin dört önemli niteliği bulunmaktadır:

1. Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.
2. Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insanda var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudak ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde iş birliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.
3. Konuşmanın psikolojik niteliği: Anlam bilimine (semantik) göre insanlar kavramların kendileri üzerinde değil o kavramlara ilişkin deneyimleri üzerinde düşünüp konuşmaktadır. Bu bakımdan konuşulunca dış dünyanın kendisi üzerine değil doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin tepkiler üzerine konuşulmuş olmaktadır.
4. Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma toplumsal hayatın bir ürünüdür. İnsanlar topluluk hâlinde yaşamaya başladıkları andan itibaren iletişim kurma ihtiyacı hissetmişlerdir. Konuşma, iletişim ihtiyacının sesli olarak giderilmesidir (Temizyürek vd., 2007: 247-248).

Konuşma becerisinin gerçekleşmesi bireyin öncelikle fiziksel ve fizyolojik bakımdan sağlıklı olmasıyla yakından alakalıdır. Konuşmanın oluşmasını sağlayan beyin, sinir sistemi, akciğer, ses telleri, dil, dudak, diş ve benzeri organlarda var olan herhangi bir rahatsızlık bireyin konuşma eylemini gerçekleştirmesinde çeşitli kusurlara sebep olmaktadır. Bu organlardaki rahatsızlıklar konuşmacının diksiyonunun düzgün ve güzel olmasını engelleyebildiği gibi yapılan konuşmanın içeriğinin kalitesini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Konuşmanın merkezi olan beyin aynı zamanda çeşitli bilgilerin saklandığı ve işlendiği yerdir. Bireyin, bilgileri beyninde gelişigüzel değil de sistemli ve bilinçli bir şekilde depolaması gerekir. Beyinde düzenli bir şekilde depolanmayan bilgiler, konuşma esnasında geri çağrıldığında ulaşılamayarak çeşitli konuşma kusurlarına yol açabilmektedir (Yelok, Sallabaş, 2009: 583). Özellikle konuşma esnasında bilgilerin etkin olarak kullanılmaması cümleler arasında bağlantı kurulamamasına, anlatılmak istenenin tam olarak ifade edilememesine, verilmek istenen bilgilerin unutulmasına sebep olmaktadır.

Diksiyon, ses tonu ve telaffuz konuşmayı etkili ve güzel kılan en önemli unsurlar arasında yer alır (Yıldız, vd., 2008: 154). Bu unsurlardaki eksiklikler, hatalar konuşmanın amacına ulaşmasını engeller. Kaliteli bir diksiyon hem konuşmacının anlatmak istediğini doğru ifade etmesine yardımcı olmakta hem de dinleyicinin sıkılmadan dinlemesine ve konuşmacıyı rahatça anlamasına yardımcı olmaktadır. Diksiyon, ses tonu gibi unsurların yanında jest ve mimikler (el kol, yüz ve beden

hareketlerinin) de konuşmayı etkili ve güzel kılmaktadır (Aktaş, Gündüz, 2009: 104). Birey konuşmasını uygun jest ve mimiklerle tamamlarsa ortaya daha samimi ve doğal bir konuşma çıkar. Aksi takdirde konuşmacı samimiyetten uzaklaşır ve gerçekliğini kaybeder.

Etkili ve güzel konuşmada önemli olan diğer bir husus bireyin sözcük dağarcığıdır (Önen, 2004: 17). Birey konuşmanın altyapısını oluşturan zengin bir sözcük hazinesine sahipse konuşurken anlatmak istediklerini hiç takılmadan, gereksiz ara seslere fazla yer vermeden (eee, ıı, vb...) ayrıntılı bir şekilde karşısındakine aktarabilmektedir. Şayet bireyin sözcük hazinesi yetersiz ise konuşurken karşısındakine anlatmak istediğini tam ifade edememekte, konuşma esnasında bol tekrara ve gereksiz ara sözlere yer vermekte; bu durumda da konuşanla dinleyen arasında gerçekleşen iletişimin amacına ulaşmasını engellemektedir. Özellikle, işi ve mesleği gereği dili yoğun biçimde kullanma durumunda olan öğretmen, avukat, politikacı vb. insanlar için sözcük dağarcığı çok daha anlamlı ve önemli bir konudur (Beyreli, 2006'dan Aktaran Temizyürek, 2007: 123).

Carnegie (1995)'e göre bireyin etkili konuşabilmesi aynı zamanda kişinin öz güven sahibi olmasıyla da yakından alakalıdır. Çünkü kendine güvenen birey düşüncelerini içinden geldiği gibi, sıklımadan ifade ederken; kendine güveni olmayan birey istediği gibi konuşamamakta, kendini ifade edememektedir.

Toplumsal yaşamın vazgeçilmez unsuru olan konuşma becerisi bireyin toplum içerisinde statü kazanmasında önemli rol oynar. Güzel ve etkili konuşma becerisine sahip olmayan bireyler çoğu zaman toplum tarafından çok fazla itibar görmemektedir. Bu durum, bireyin hem başarısızlığına hem de kendini toplumdan soyutlamasına neden olabilmektedir. Aksi durumda ise güzel ve etkili konuşan bir birey önüne çıkan birçok engeli sadece bu becerisi sayesinde aşabilmektedir. Çünkü konuşma insanın toplumsal yaşamı içerisinde başarı ya da başarısızlığını belirleyen en önemli faktörlerden biridir (Başaran, Erdem, 2009: 744).

Özellikle bireylerin okul, iş ve özel yaşamlarında istenilen başarıya ulaşmalarında konuşma becerilerinin etkisi büyük rol oynar. Kendini güzel ifade edebilen, düşündüklerini rahatlıkla başkalarına aktarabilen bireyler çevrelerindeki insanlarla daha rahat görüş alışverişinde bulunabildiği için anlaşmaları da kolay olmaktadır. Hem okul ve iş yaşamındaki hem de özel yaşamdaki ilişkilerin çoğu karşılıklı konuşmayı, tartışmayı ve fikir alışverişinde bulunmayı gerekli kılmaktadır. Bu nedenle etkili ve güzel konuşma becerisine sahip bir birey bu beceriyi kazanamamış bireylere oranla daha başarılı olmaktadır.

Günümüzde insan zekâsının ilerlemesinde, düşüncenin, bilginin, bilimin, teknolojinin, kısaca uygarlığın ve kültürün gelişmesinde başlıca etken ve araç olan konuşmanın önemi giderek artmaktadır (Temizyürek, 2007: 118). Yaşam koşullarının sürekli değişmesiyle birlikte insanlar konuşma becerileri vasıtasıyla daha hızlı ve aktif iletişim içerisine girebilmekte ve bu iletişimin sonucu ortaya çıkan etkileşimle var olan değerler geniş alanlara yayılmakta ve kabul görmektedir.

Bu hususlar dikkate alındığında konuşma eğitiminin önemi ve gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çünkü birey okula başlamadan önce ailesinden, çevresinden ve medyadan öğrendiği şekilde konuşmaya başlamaktadır. Sistemli ve düzenli olmayan bu

öğrenmeler bireyin hatalarla dolu konuşmasına da sebep olmaktadır. Bu yüzden okullarda yapılmakta olan planlı ve sistemli konuşma eğitimi bireyin düzgün ve daha anlaşılır konuşmasına yardımcı olmaktadır.

Okula başlayan öğrenciler konuşma becerisine belli bir düzeyde sahip olduğu için derslerde genellikle konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklere çok fazla yer verilmemektedir. Özellikle okullarda konuşma becerisini kazandırmada birinci derecede yükümlü olan Türkçe derslerinde konuşma eğitimi çoğu zaman ihmal edilmektedir (Doğan, 2009: 186). Oysaki 4-16 yaşları arasında bireye ciddi ve sağlıklı bir konuşma eğitimi verilmezse, ileriki yaşlarda bu eğitimi alsa da başarılı olma olasılığı azalmaktadır (Yalçın, 2002: 144). Bu nedenle bireylere ilköğretimde verilen konuşma eğitiminin büyük bir önemi vardır.

Okulların ve üniversitelerin temel amaçlarından birisi bireye meslek kazandırmaktır (Tezcan, 1999). Fakat öğrencilerin gelecekte iş bulmasında mesleki bilgilerinin yanı sıra konuşma becerilerinin, iletişim becerilerinin de önemli bir etkisi vardır. İş sahipleri, patronlar çalışacak eleman ararken bireylerin yazma becerilerinden ziyade etkili ve güzel konuşma becerisine sahip olmasını istemektedirler (Palmer, 2011). Özellikle ortaöğretim ve üniversite mezunları iş hayatına atıldıklarında elde ettikleri diplomalarıyla değil, diksiyonlarının düzgün olması ve insanlarla iletişimindeki başarılarıyla kabul görmektedir (Saraç, 2006: 112).

Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmalar ya konuşma becerisinin geliştirilmesine ya da değerlendirilmesine yönelik (Şimşek, 2004; Karabay, 2005; Özbay, 2005; Saraç, 2006; Sargın, 2006; Arhan, 2007; Temizyürek, 2007; Gökkaya, 2008; Dedeoğlu Orhun, 2009; Demir, 2009; Doğan, 2009; Temizkan, 2009; Karaarslan, 2010; Orhan, 2010; Yeşiltepe Sağlam, 2010; Sallabaş, 2011) ya da ilköğretim, ortaöğretim öğrencilerinin veya öğretmen adaylarının konuşma becerileriyle ilgili görüşlerini belirlemeye (Başaran, Erdem, 2009; Yelok, Sallabaş, 2009) yöneliktir. Oysaki etkili ve güzel konuşma bütün toplumu ilgilendiren önemli bir dil becerisidir. Her geçen gün iş dünyasında yaşanan hızlı değişimler ve kalkınmalar nitelikli personele ihtiyacı arttırmaktadır. Bu nedenle üniversitelerden mezun olan bireylerin etkili ve güzel konuşma becerisine sahip olması iş dünyasında başarıyı arttıracaktır. Lakin yapılan çalışmaların sadece üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarıyla sınırlı tutulması, diğer meslek gruplarına yönelik yetiştirilen öğrencilerin bu beceriyi kazanmış olup olmamasının bir önemi olmadığı izlenimini yaratmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada sadece eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin değil diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin de konuşma becerilerine yönelik tutumları belirlenmek istenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, çeşitli fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumlarını incelemektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinin ‘Konuşma Becerilerine Yönelik Tutum Ölçeği’nin ‘ilgi’ alt boyutuna yönelik tutumları nasıldır?
2. Üniversite öğrencilerinin ‘Konuşma Becerilerine Yönelik Tutum Ölçeği’nin ‘gereklilik’ alt boyutuna yönelik tutumları nasıldır?

3. Üniversite öğrencilerinin 'ilgi' alt boyutuna yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin 'gereklilik' alt boyutuna yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin 'ilgi' alt boyutuna yönelik tutumları ile öğrenim gördükleri fakülte değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin 'gereklilik' alt boyutuna yönelik tutumları ile öğrenim gördükleri fakülte değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmada, var olan bir durum belirlenmeye çalışıldığı için betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, "geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan" araştırma yöntemidir (Karasar, 2009: 77).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören 534 öğrenci oluşturmaktadır. Gönüllülük esasına dayalı olarak üniversitelerin farklı fakültelerinde uygulamalar yapılmıştır. Mümkün olduğunca fazla fakülte çeşidine ulaşılmaya çalışılmıştır. Aşağıdaki tabloda çalışmaya katılan öğrencilerin okudukları üniversiteler, fakülteler ve sayıları sunulmuştur:

Tablo 1. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversiteler, Fakülteler ve Sayıları

Üniversite	Fakülte	Öğrenci Sayısı
Karadeniz Teknik Üniversitesi	FenFakültesi	39
Karadeniz Teknik Üniversitesi	İletişimFakültesi	27
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu	51
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Tıp Fakültesi	61
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fatih Eğitim Fakültesi	63
Atatürk Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	64
Atatürk Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	32
Atatürk Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	54
Atatürk Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	51
Atatürk Üniversitesi	İlahiyat Fakültesi	52
Atatürk Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	40
TOPLAM		534

Çalışmanın örneklemini oluşturan bu öğrencilerin % 60.5'i (323) bayan, % 39.5'i (211) erkektir.

Veri Toplama Aracı

Öğrencilerin güzel ve etkili konuşmaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra iki farklı fakültede (eğitim fakültesi ve iletişim fakültesi) öğrenim gören öğrencilerden güzel ve etkili konuş-

mayla ilgili düşüncelerini, kendilerine verilen kâğıtlara düz yazı şeklinde yazmaları istenmiştir. Tarama sonucu ulaşılan kaynaklardan (Yelok, Sallabaş, 2009) ve öğrencilerin yazılarından hareketle araştırma için hazırlanan tutum ölçeğinin maddeleri oluşturulmuştur. Bu maddeler “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” şeklinde ve olumlu maddeler 5-4-3-2-1 şeklinde, olumsuz maddeler 1-2-3-4-5 şeklinde beşli likert tipinde derecelendirilmiştir.

Ölçme aracının geçerlilik çalışmasında kapsam ve yapı geçerliği üzerinde durulmuştur. Kapsam geçerliğini tespit edebilmek için ölçekte yer alan maddelerin sayısı ve nitelikçe yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla alanında uzman beş öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda ölçeğin maddelerinde düzeltmeler yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, birbiriyile ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek, kavramsal olarak anlamlı daha az sayıda yeni değişkenler (faktör, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2010: 177). Analizde ilk olarak verilerin faktör analizine uygunluğu araştırılmıştır. Bunun bir göstergesi olan 0.000 düzeyinde KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0.937 ve Barlett testi değeri 6.945 olarak bulunmuştur. Örneklemde elde edilen verilerin yeterliğinin saptanması için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testi yapılmaktadır. Kaiser bulunan değerlerin 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0.50'nin altında ise kabul edilemez (0.90'larda mükemmel, 0.80'lerde çok iyi, 0.70-0.60 arası vasat, 0.50'lerde kötü) olduğunu belirtmektedir (Tavşancıl, 2010: 50). Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Barlett testi ile test edilmektedir. Barlett testi sonucu ne kadar yüksek ise manidar olma olasılığı o kadar yüksektir (Tavşancıl, 2010: 51). Bu bakımdan hazırlanan ölçek hem KMO değeri hem de Barlett testi değeri bakımından uygundur.

Çalışmada maddelerin özdeğeri 1'den büyük olan 2 faktör altında toplanmıştır. Faktör ortak varyansları ise 0.330 ile 0.770 arasında değişmektedir. Faktörlerin açıkladıkları varyans yüzdeleri sırasıyla 32.084 ve 43.694'tür. İki faktörün tümü toplam varyansın % 65.778'ini açıklamaktadır. Ölçek taslağında yer alan toplam 29 maddenin 2 faktöre dağılımını görmek amacıyla temel bileşenler analizi ve Varimax tekniği ile döndürme işlemi yapılmıştır. Tablo 2'de dönüştürülmüş faktör matrisi verilmiştir. Çözümleme ve döndürme sonuçlarına göre birinci faktörde 23, ikinci faktörde 6 madde yer almıştır. Her bir boyut için adlandırma yapılmıştır.

29 maddeden oluşan 'Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenilirliği SPSS 16.0 programı yardımıyla Cronbach-alfa kat sayısı hesaplanarak bulunmuştur. Cronbach α kat sayısı, ölçekteki maddelerin iç tutarlılığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür (Tavşancıl, 2010: 152). Ölçekte Cronbach-alfa 0.912 olarak elde edilmiştir. Elde edilen bu güvenilirlik sayısı eğitim ve sosyal bilgiler alanında güvenilirliği yüksek olan bir ölçek olarak değerlendirilmektedir (Kalaycı, 2005: 405).

Tablo 2. Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeği Maddelerinin Döndürülmüş Faktör Matrisi

1.Faktörü Oluşturan Maddeler	Faktör Yükleri	2. Faktörü Oluşturan Maddeler	Faktör Yükleri
12	.770	28	.633
14	.746	23	.579
8	.747	25	.467
11	.742	22	.455
6	.741	26	.444
9	.731	27	.424
16	.699		
2	.678		
15	.652		
1	.637		
7	.594		
4	.589		
3	.584		
17	.567		
5	.562		
13	.543		
18	.519		
29	.471		
10	.466		
21	.417		
20	.402		
19	.398		
24	.330		

Faktör analizi sonucunda oluşturulan boyutların isimleri, boyutlarda yer alan maddeler ve boyutların Cronbach-alfa değeri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeğinin Alt Boyutları, Boyutlarda Yer Alan Maddeler ve Güvenirlilik Değerleri

Boyutlar	Madde Sayısı	Boyutta Yer Alan Maddeler	Cronbach-alfa
Boyut 1	İlgi	23 M1.M2.M3.M4.M5.M6.M7.M8.M9.M10.M11. M12.M13.M14.M15.M16.M17.M18.M19.M20. M24.M29.M21	0.916
Boyut 2	Gereklilik	6 M22.M23.M27.M28.M25.M26	0.747

Verilerin Analizi

Ölçekten elde edilen puanlar bilgisayar ortamına aktarılmış ve verilerin analizinde SPSS 16.0 paket programından yararlanılmıştır. Verilerin yorumlanmasında frekans (f), yüzde (%), bağımsız gruplar t Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin ‘Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeği’ne verdikleri cevaplar, faktör yükleri dikkate alınarak sunulmuştur. Ölçeğin faktör analizi sonucunda iki boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. 23 maddeden oluşan birinci boyut “ilgi”, 6 maddeden oluşan ikinci boyut “gereklilik” olarak adlandırılmıştır. Bu bölümde bu boyutlara ait bulgular üzerinde durulmuştur.

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin ‘İlgi’ Alt Boyutuna Yönelik Tutumlarının Frekans ve Yüzde Değerleri

Ölçek Maddeleri	Cevap Seçenekleri									
	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Kararsızım		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
1. İstediklerimi tam olarak anlatamadığım için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi sevmiyorum.	170	31.8	195	36.5	73	13.7	73	13.7	23	4.3
2. Daha samimi olduğum için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi seviyorum.	174	32.6	236	44.2	64	12.0	54	10.1	6	1.1
3. Yanlış anlaşılacağımı düşündüğüm için konuşmayı sevmiyorum.	183	34.3	240	44.9	47	8.8	50	9.4	14	2.6
4. Konuşurken heyecanlandığım için kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	145	27.2	208	39.0	59	11.0	93	17.4	29	5.4
5. Düşüncelerimizi ifade etmekte en etkili yolun sözlü anlatım olduğunu düşünüyorum.	188	35.2	213	39.9	75	14.0	50	9.4	8	1.5
6. Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor.	143	26.8	254	47.6	77	14.4	53	9.9	7	1.3
7. Kendimi sözlü olarak ifade etmede yeterli olduğumu düşünmüyorum.	123	23.0	175	32.8	85	15.9	124	23.2	27	5.1
8. Kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	170	31.8	227	42.5	54	10.1	66	12.4	17	3.2
9. Duygu ve düşüncelerimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanıyorum.	148	27.7	258	48.3	58	10.9	48	9.0	22	4.1
10. Güzel ve etkili konuşursam sosyal hayatta itibarımın artacağını düşünüyorum.	256	47.9	202	37.8	40	7.5	29	5.4	7	1.3

◆ **Bircan Eyüp**

11. Hata yapmaktan çekindiğim için sözlü anlatımdan hoşlanmıyorum.	150	28.1	239	44.8	60	11.2	72	13.5	13	2.4
12. Kendimi sözlü olarak ifade etmek bana güven veriyor.	176	33.0	236	44.2	73	13.7	40	7.5	9	1.7
13. Sözlü anlatım konulu tartışmaların yapıldığı ortamlarda bulunmaktan zevk alırım.	159	29.8	229	42.9	80	15.0	52	9.7	14	2.6
14. Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatsız ediyor.	198	37.1	231	43.3	49	9.2	41	7.7	15	2.8
15. Topluluk karşısında konuşmayı sevmiyorum.	127	23.8	162	30.3	111	20.8	95	17.8	39	7.3
16. Konuşurken kendimi daha özgür hissediyorum.	140	26.2	216	40.4	113	21.2	59	11.0	6	1.1
17. Güzel ve etkili konuşmayı seviyorum.	213	39.9	244	45.7	42	7.9	26	4.9	8	1.5
18. Kelime hazinem güzel ve etkili konuşabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum.	65	12.2	181	33.9	167	31.3	100	18.7	21	3.9
19. Kütüphanedeki sözlü anlatımla ilgili kitap ve yayınlar ilgimi çekiyor.	68	12.7	163	30.5	118	22.1	136	25.5	49	9.2
20. Boş vakitlerimde sözlü anlatımla ilgili ürünlerle ilgilenmekten zevk alıyorum.	52	9.7	146	27.3	127	23.8	149	27.9	60	11.2
24. Üniversiteye başladıktan sonra konuşma üslubuma daha fazla özen gösteriyorum.	161	30.1	249	46.6	44	8.2	60	11.2	20	3.7
29. Güzel ve etkili konuşmanın mesleki anlamda beni diğer meslektaşarımdan farklı kıldığını düşünüyorum.	246	46.1	198	37.1	52	9.7	30	5.6	8	1.5
21. Tanımadığım insanlarla konuşmak yerine yazılı iletişim kurmayı tercih ediyorum.	132	24.7	203	38.0	121	22.7	59	11	19	3.6

Tablo 4 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin en çok olumlu tutum gösterdikleri madde “Güzel ve etkili konuşursam sosyal hayatta itibarımın artacağını düşünüyorum.” ifadesidir. Öğrencilerin % 85.7’i bu madde için olumlu tutum bildirirken % 6.7’si olumsuz tutum bildirmiştir. Öğrencilerin % 7.5’i ise kararsız kaldığını belirtmiştir. Öğrencilerin olumlu tutum gösterdikleri diğer önemli madde ise “Güzel ve etkili konuşmayı seviyorum.” maddesidir. Bu maddeye öğrencilerin % 85.6’sı olumlu %

6.4'ü olumsuz tutum sergilemiştir. Kararsız olan öğrenciler ise % 7.9 oranındadır. Bu maddeler doğrultusunda öğrencilerin olumlu tutum gösterdiği diğer önemli madde ise *"Güzel ve etkili konuşmanın mesleki anlamda beni diğer meslektaşlarımdan farklı kıldığını düşünüyorum."* maddesidir. Bu madde için öğrencilerin % 83.2'si olumlu tutum bildirirken % 7.1'i olumsuz tutum bildirmiştir. Öğrencilerin % 9.7'si ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar üniversite öğrencilerinin güzel ve etkili konuşmayı sevdiği ve güzel ve etkili konuşmanın hem sosyal hayatlarında hem de mesleki hayatlarında önemli olduğuna inandıklarını göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin en az olumlu tutum gösterdikleri maddelerden biri *"Boş vakitlerimde sözlü anlatımla ilgili ürünlerle ilgilenmekten zevk alıyorum."* ifadesidir. Öğrencilerin % 37'si bu madde için olumlu, % 39.1'i olumsuz tutum bildirmiştir. Öğrencilerin % 23.8'i ise kararsız kalmıştır. Öğrencilerin en az olumlu tutum belirttikleri maddelerden biri de *"Kütüphanedeki sözlü anlatımla ilgili kitap ve yayınlar ilgimi çekiyor."* maddesidir. Bu maddeye öğrencilerin % 43.2'si olumlu, % 34.7'si olumsuz tutum belirtmiştir. Öğrencilerin % 22.1'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu maddelere verilen cevaplar, sözlü anlatıma yönelik ürünlerin üniversite öğrencilerinin ilgisini çekmediğini göstermektedir.

Üniversite öğrencileri sözlü anlatımla ilgili ürünlerle ilgilenmekten çok fazla hoşlanmasalar bile *"Sözlü anlatım konulu tartışmaların yapıldığı ortamlarda bulunmaktan zevk alırım."* maddesine % 72.7'si katılıyorum cevabını vermiştir. Bu maddeye % 12.3'ü katılmıyorum derken % 15'i kararsızım demiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu sözlü anlatımla ilgili tartışma ortamlarından zevk almaktadır.

Öğrencilerin en az olumlu tutum sergiledikleri maddelerden biri de *"Kelime hazinemin güzel ve etkili konuşabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum."* maddesidir. Bu maddeye öğrencilerin % 46.1'i olumlu, %22.6'sı olumsuz tutum belirtmiştir. Öğrencilerin %31.3'ü ise kararsız kalmıştır. Bu sonuca bakıldığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin hemen hemen yarısı güzel ve etkili konuşabilmeleri için kelime hazinelerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

"İstediklerimi tam olarak anlatamadığım için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi sevmiyorum." maddesine üniversite öğrencilerinin % 68.3'ü katılırken % 18'i katılmamıştır. Öğrencilerin % 13.7'si ise kararsız kalmıştır. Öğrencilerin % 76.8'i ise *"Daha samimi olduğum için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi seviyorum"* maddesine olumlu tutum belirtirken % 11.2'si olumsuz tutum belirtmiştir. % 12'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. Bu veriler, üniversite öğrencilerinin %76.8'inin daha samimi olduğu için kendilerini sözlü olarak ifade etmeyi sevdiğini göstermektedir.

Öğrencilerin % 79.2'si *"Yanlış anlaşılacağıma düşündüğüm için konuşmayı sevmiyorum"* maddesine katılırken % 12'si katılmamıştır. Öğrencilerin sadece %12'sinin yanlış anlaşılacak diye konuşmayı sevmeme gibi bir tutuma sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu maddeyle aynı doğrultuda olan *"Hata yapmaktan çekindiğim için sözlü anlatımdan hoşlanmıyorum."* maddesine ise öğrencilerin % 72.9'u katılırken % 15.9'u katılmadığını belirtmiştir. Bu iki maddeyle ilgili sonuçlar üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının hata yapmaktan korktuğu için konuşmayı sevmediklerini göstermektedir.

Öğrencilerin % 54.1'i *"Topluluk karşısında konuşmayı sevmiyorum."* maddesine katılırken % 25.1'i katılmadığını belirtmiştir. % 20.8'i ise bu konuda kararsız kalmış-

tır. Bu maddeye verilen cevaplar öğrencilerin genel olarak topluluk karşısında konuşmaktan çekindiklerini göstermektedir. *"Konuşurken heyecanlandığım için kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum."* maddesine öğrencilerin %66.2'si katılırken %22.8'si katılmamıştır. Öğrencilerin %11'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin bu tutumu diğer maddelerde de görüldüğü üzere öz güven konusunda bazı eksikliklerinin olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin %75.1'i *"Düşüncelerimizi ifade etmekte en etkili yolun sözlü anlatım olduğunu düşünüyorum."* maddesine katılırken %10.9'u katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %14'ü ise kararsız kalmıştır. Bu durum öğrencilerin düşünceleri en etkili ifade etme aracı olarak sözlü anlatımı tercih ettiklerini göstermektedir. Fakat *"Kendimi sözlü olarak ifade etmede yeterli olduğumu düşünmüyorum."* maddesine öğrencilerin %55'8'i katılıyorum derken %28.3'ü katılmıyorum demiştir. Öğrencilerin %15.9'u ise kararsız kalmıştır. Bu maddelere verilen cevaplar öğrencilerin düşüncelerini ifade etmede en etkili yol olarak sözlü anlatımı görseler bile bu konuda kendilerini yeterli görmediklerini göstermektedir.

Öğrenciler *"Duygu ve düşüncelerimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanıyorum."* maddesine %76 olumlu, %13.1 olumsuz tutum belirtmiştir. Öğrencilerin %10.9'u kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu durumda öğrenciler, kendilerini sözlü ifade etmede yeterli görmese bile duygu ve düşüncelerini sözlü ifade etmekten hoşlandıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin % 80.4'ü *"Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor."* maddesine katılırken % 10.5'i katılmamıştır. *"Kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum."* maddesine de öğrencilerin % 74.3'ü katılıyorum derken % 15.6'sı katılmıyorum demiştir. Bu üç madde öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sözlü anlatmaktan hoşlanmalarına rağmen yine de birtakım huzursuzluklar yaşadıklarını göstermektedir.

Öğrenciler *"Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor."* maddesine % 74.4 oranında katılırken % 11.2 oranında katılmamıştır. Aynı şekilde öğrencilerin % 66.6'sı *"Konuşurken kendimi daha özgür hissediyorum."* maddesine katıldığını belirtirken % 12.1'i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin *"Kendimi sözlü olarak ifade etmek bana güven veriyor."* maddesi için de % 77.2'si olumlu tutum bildirirken % 9.2 olumsuz tutum bildirmiştir. Bu üç madde ile ilgili sonuçlar üniversite öğrencilerinin kendilerini sözlü olarak ifade ettiklerinde rahatladıklarını, kendilerini özgür hissettiklerini ve bu durumdan dolayı güven duyduklarını göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin % 62.7'si *"Tanımadığım insanlarla konuşmak yerine yazılı iletişim kurmayı tercih ediyorum."* maddesine katılıyorum cevabını verirken % 14.6'sı katılmıyorum cevabını vermiştir. Öğrencilerin % 22.7'si ise kararsız kalmıştır. Bu durum öğrencilerin çoğunluğunun tanımadıkları insanlarla sözel iletişim yerine yazılı iletişim kurmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

"Üniversiteye başladıktan sonra konuşma üslubuma daha fazla özen gösteriyorum." maddesine üniversite öğrencilerinin % 76.7'si katıldığını, % 14.9'u katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin % 8.2'si ise kararsız kaldığını belirtmiştir. Bu veri öğrencilerin üniversiteye başladıktan sonra konuşma üsluplarına daha fazla özen gösterdiklerini, çevrelerinden daha olumlu tepkiler beklediklerini ve kendilerini geliştirmeye daha istekli olduklarını göstermektedir.

Aşağıdaki tabloda üniversite öğrencilerinin konuşma becerisinin 'gereklilik' alt boyutuna ilişkin tutumlarının frekans ve yüzde değerleri sunulmuştur.

Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Gereklilik Alt Boyutuna Yönelik Tutumlarının Frekans ve Yüzde Değerleri

Ölçek Maddeleri	Cevap Seçenekleri									
	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Kararsızım		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
22. Fakülte ders programlarında sözlü anlatımla ilgili derslere yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	187	35	232	43.4	49	9.2	46	8.6	20	3.7
23. Güzel ve etkili konuşmak için diksiyon kurslarının yararlı olduğunu düşünüyorum.	156	29.2	215	40.3	109	20.4	40	7.5	14	2.6
27. Kitap okumanın güzel ve etkili konuşmada yararlı olduğunu düşünüyorum.	320	59.9	176	33	23	4.3	9	1.7	6	1.1
28. Güzel ve etkili konuşmak için kursa gitmeyi istiyorum.	124	23.2	183	34.3	123	23	70	13.1	34	6.4
30. Güzel ve etkili konuşmada ses tonunun önemli olduğunu düşünüyorum.	299	56	190	35.6	27	5.1	13	2.4	5	0.9
33. Güzel ve etkili konuşmada jest ve mimiklerin önemli olduğunu düşünüyorum.	336	62.9	167	31.3	15	2.8	9	1.7	7	1.3

Tablo 5'deki veriler incelendiğinde "Fakülte ders programlarında sözlü anlatımla ilgili derslere yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum." maddesine öğrencilerin % 78.4'ü katıldığını, % 12.3'ü katılmadığını bildirmiştir. Bu durum üniversite öğrencilerinin sözlü anlatımın önemine inandıklarını ve bu yüzden fakülte programlarında sözlü anlatımla ilgili derslere yer verilmesini istediklerini göstermektedir.

Öğrencilerin % 65.9'u "Güzel ve etkili konuşmak için diksiyon kurslarının yararlı olduğunu düşünüyorum." maddesine katılırken % 10.1'i katılmamıştır. "Güzel ve etkili konuşmak için kursa gitmeyi istiyorum." maddesine ise öğrencilerin % 67.5'i katılıyorum derken % 19.5'i katılmıyorum demiştir. % 23'ü ise kararsız kaldığını bildirmiştir. Bu iki maddeye bakıldığında üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun güzel ve etkili konuşmada diksiyon kurslarının yararlı olduğunu düşündüğü ve bu nedenle kursa gitmek istedikleri ortaya çıkmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin % 92.7'si "Kitap okumanın güzel ve etkili konuşmada yararlı olduğunu düşünüyorum." maddesine katılıyorum derken % 2.8'i katılmıyorum demiştir. Bu bakımdan araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmının, kitap okumanın güzel ve etkili konuşmada yararlı olduğuna inandığı ortaya çıkmaktadır.

Öğrenciler "Güzel ve etkili konuşmada ses tonunun önemli olduğunu düşünüyorum." maddesine % 91.6 oranında katılırken % 3.4 oranında katılmamışlardır. "Güzel

ve etkili konuşmada jest ve mimiklerin önemli olduğunu düşünüyorum.” maddesi için de öğrencilerin % 94.2’si katılıyorum derken % 3’ü katılmıyorum demiştir. Bu sonuçlar üniversite öğrencilerinin hemen hemen tamamının güzel ve etkili konuşmada ses tonu ile jest ve mimiklerin çok önemli olduğuna inandığını göstermektedir.

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 6’da konuşma becerilerine yönelik tutum ölçeğinin iki boyutunun üniversite öğrencilerinin cinsiyetiyle ilişkisine yönelik bağımsız gruplar t Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

	Kadın (N=323)		Erkek (N=211)		Sd	t	p
	X	S	X	S			
İlgi	86.767	13.9	87.492	15.1	532	-.567	.571
Gereklilik	25.068	3.43	24.469	4.11	532	1.819	.002*

* p <0.05

Tablo 6’da görüldüğü üzere ölçeğin birinci alt boyutu olan ‘ilgi’ye yönelik tutum puan ortalamaları kızlar için 86.767, erkekler için 87.492’dir. Bu boyut için tutum puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir t(532)= -0.567, p>.01.

Konuşma becerilerine yönelik tutum ölçeğinin ‘gereklilik’ alt boyutuna yönelik tutum puan ortalamaları kızlar için 25.068, erkekler için 24.469’dur. Bu boyut için tutum puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir t(532)= 1.819, p<0.002.

Öğrenim Görülen Fakülte Değişkenine İlişkin Bulgular

Öğrenim görülen fakültenin ‘Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeği’nin ‘ilgi’ alt boyutu üzerindeki etkisini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. İlgi Alt Boyutuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

Alt Boyut	Fakülte	n	X	ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
İlgi	FF	39	84.76	17.13	Gruplar Arası	15059.822	10	1505.982	8.195	.000
	İF	27	94.03	11.05						
	BESYO	51	89.47	14.78						
	EF (Eğitim)	63	81.15	13.13						
	TF	61	84.06	12.78	Gruplar İçi	96115.603	523	183.777		
	SBF	64	85.62	11.45						
	GSF	32	100.04	12.24						
	MF	54	84.16	13.09						
	İİBF	51	88.74	15.13	TOPLAM	111175.425	533			
	İF (İlahiyat)	52	84.51	14.13						
	EF	40	89.02	13.10						
Levene=1.255		p=.253								

Tablo 7 incelendiğinde öğrenim gördüğü fakülte değişkenine göre konuşma becerisine yönelik tutum ölçeğinin ilgi alt boyutunda öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p=.000$). İstek boyutunda Güzel Sanatlar ($X=100.04$) ve İletişim Fakültelerinde ($X=94.03$) öğrenim gören öğrenciler diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere oranla daha fazla olumlu tutum göstermişlerdir. Bu fakültelerden sonra en çok olumlu tutuma sahip öğrenciler Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda ($X=89.47$) ve Edebiyat Fakültesinde ($X=89.02$) öğrenim gören öğrenciler olmuştur. En az olumlu tutuma ise Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ($X=81.15$) sahip olduğu görülmektedir.

Öğrenim görülen fakültenin 'Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeği'nin 'Gereklilik' alt boyutu üzerindeki etkisini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Gereklilik Alt Boyutuna İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyut	Fakülte	n	X	ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
İLGİ	FF	39	24.84	4.58	Gruplar Arası	967.510	10	96.751	7.863	.000
	İF	27	26.37	2.37						
	BESYO	51	24.96	3.35						
	EF (Eğitim)	63	25.55	2.98						
	TF	61	22.60	3.65	Gruplar İçi	6435.321	523	12.305	7.863	.000
	SBF	64	23.84	3.20						
	GSF	32	28.75	2.77						
	MF	54	24.68	3.66						
	İİBF	51	24.84	3.70	TOPLAM	7402.831	533			
	İF (İlahiyat)	52	24.38	3.94						
EF	40	25.07	3.56							
Levene=2.002		p=.031								

Tablo 8 incelendiğinde öğrenim gördüğü fakülte değişkenine göre konuşma becerisine yönelik tutum ölçeğinin gereklilik alt boyutunda öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p=.000$). 'Gereklilik' alt boyutunda Güzel Sanatlar Fakültesinde ($X=28.75$) ve İletişim Fakültesinde ($X=26.37$) öğrenim gören öğrenciler diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere oranla daha olumlu tutum göstermişlerdir. Bu fakülteleri Eğitim Fakültesi ($X=25.55$) ve Edebiyat Fakültesi ($X=25.07$) öğrencileri izlemektedir. 'Gereklilik' alt boyutunda en az olumlu tutumu ise Tıp Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler ($X=22.60$) ve Sağlık Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler ($X=23.84$) göstermiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan 'Konuşma Becerilerine Yönelik Tutum Ölçeği' Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler tarafından cevaplandırılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulguların sonuçlarına bakıldığında üniversitede öğrenim gören öğrenciler, 'Konuşma Becerisine Yönelik Tutum Ölçeği'nin 'ilgi' alt boyutunda en olumlu tutumu "*Güzel ve etkili konuşursam sosyal hayatta itibarımın artacağını düşünüyorum.*" ifadesi için belirtmişlerdir. Yine aynı şekilde "*Güzel ve etkili konuşmanın mesleki anlamda beni diğer meslektaşlarımdan farklı kıldığını düşünüyorum.*" maddesi

için de öğrencilerin büyük bir kısmının olumlu tutuma sahip olması üniversite öğrencilerinin gerek toplumsal gerekse mesleki yaşamda güzel ve etkili konuşmanın önemli olduğuna inandıklarını göstermektedir. Öğrencilerin, farklı bölümlerde öğrenim görseler dahi konuşmanın onlar için gerekli ve vazgeçilmez bir unsur olduğunu düşündükleri söylenebilir. Özellikle günümüz iş dünyasında kalitenin artmasıyla birlikte nitelikli elemanlara daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. İstenilen nitelikler arasında güzel ve etkili konuşma becerisine sahip olmak önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin de bu durumun farkında olduğu elde edilen verilerden anlaşılmaktadır. Benzer şekilde sosyal hayat içerisinde de güzel ve etkili konuşmanın kendilerine itibar kazandıracağına inandıkları ortaya çıkmıştır.

‘İlgi’ alt boyutundaki “Güzel ve etkili konuşmayı seviyorum.” ifadesi için öğrencilerin önemli bir kısmı olumlu yönde cevap vermiştir. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin güzel ve etkili konuşmayı önemsedikleri ve sevdikleri anlaşılacakla birlikte bireysel gelişimleri açısından da böyle düşünmeleri olumlu bir sonuçtur. Ayrıca öğrencilerin büyük bir kısmının kendilerini sözlü ifade ettiklerinde rahatladıkları, duygu ve düşüncelerini sözlü ifade etmekten hoşlandıkları, kendilerini sözlü ifade etmekten dolayı güven duydukları ve konuşurken kendilerini özgür hissettikleri tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin güzel ve etkili konuşmayı sevmelerine ve önemsemelerine rağmen sözlü anlatımla ilgili basılı ürünlere ya da yayınlara ilgi duymadıkları ortaya çıkmıştır. Fakat öğrencilerin önemli bir kısmı (% 72) sözlü anlatımla ilgili tartışmalardan zevk aldıklarını belirtmiştir. Bu durum üniversite öğrencilerinin fikirlerini paylaşmaktan ve fikir alışverişinde bulunmaktan hoşlandıklarını göstermesi açısından önemlidir.

Güzel ve etkili konuşmada en önemli etkenlerden birisi de kişinin kendine olan güvenidir. Öz güven sorunu yaşayan bireyler kendilerini ifade etmede çoğu zaman sıkıntı yaşar. Yapılan çalışmada dikkat çeken önemli sonuçlardan birisi de üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının konuşma becerisi konusunda yeterince öz güvene sahip olmadığıdır. Öğrenciler yanlış anlaşılmaktan korktukları için, konuşurken heyecanlandıkları için ve hata yapmaktan çekindikleri için sözlü anlatıma karşı olumsuz tutuma sahiptirler. Öğrencilerin hemen hemen yarısının da topluluk karşısında konuşmayı sevmediği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara bakıldığında üniversitede öğrenim gören öğrencilerin büyük bir kısmının çekingenlik, öz güven eksikliği gibi sebeplerden dolayı konuşmaktan korktuğu belirlenmiştir.

Sosyal yaşam içerisinde bireyler değişik ortamlara girdikçe farklı davranışlar kazanmaya başlar. Bu bakımdan üniversite de bireylerin çeşitli davranışları kazanmasında etkili bir kurumdur. Çalışmada öğrencilerin üniversiteye başladıktan sonra konuşma üsluplarına daha fazla özen gösterdiği ortaya çıkmıştır. Üniversitenin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede, üsluplarına daha fazla özen göstermede önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

Kişinin güzel ve etkili konuşabilmesi için kelime hazinesinin zengin olması gerekir. Çalışmada, öğrencilerin % 46.1’i güzel ve etkili konuşabilmek için kelime hazinelerinin yeterli bulurken diğer öğrencilerin kelime hazinelerini yetersiz buldukları ortaya çıkmıştır. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunun ilk ve ortaöğretim sürecinde kelime hazinelerini zenginleştiremedikleri ve bu durumun güzel ve etkili konuşabilmelerine engel olduğunu göstermektedir. Ayrıca üniversite öğrencileri güzel ve etkili konuşmada kitap okumanın, ses tonunun ve jest ve mimiklerin önemli olduğuna inanmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin çoğunluğu fakülte ders programlarında sözlü anlatımla ilgili derslere yer verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Görülüyor ki üniversitede hangi fakülte olursa olsun öğrenciler güzel ve etkili konuşmaya yönelik derslere ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle de ders programlarında bu tür derslere yer verilmesini istemektedirler.

Öğrenciler genel olarak diksiyon kurslarının güzel ve etkili konuşmada yararlı olduğunu düşünmektedir. Öyle ki öğrencilerin % 67.5'i güzel ve etkili konuşabilmek için kursa gitmeyi düşünmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin bu konudaki duyarlılığını göstermesi açısından önemli olmakla birlikte bu konudaki eksikliklerini kapatmaya ihtiyaç duyduklarını da göstermektedir.

Cinsiyet açısından bakıldığında 'ilgi' alt boyutunda bayan ve erkek öğrencilerin tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat 'gereklilik' alt boyutunda bayan öğrenciler lehine anlamlı bir fark çıkmıştır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteler açısından bakıldığında 'ilgi' ve 'gereklilik' alt boyutlarının her ikisinde de Güzel Sanatlar ve İletişim Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere oranla daha olumlu tutumlara sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Fakat 'ilgi' alt boyutunda Eğitim Fakültesi öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine oranla daha az olumlu tutuma sahip olması dikkat çekici bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Özellikle öğretmenlik eğitiminde üzerinde durulması gereken konulardan biri olan konuşma becerisine yönelik öğretmen adaylarının diğer fakülte öğrencilerine oranla yeterli derecede olumlu tutuma sahip olmaması eğitim fakültelerinde bu konuda bir eksikliğin olduğuna işaret etmektedir. Yelok ve Sallabaş (2009)'da yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının fakültelerinde verilen Sözlü Anlatım dersine karşı genel olarak olumlu tutum sergilediklerini fakat bu derse karşı olumsuz tutuma sahip öğretmen adaylarının da azımsanmayacak kadar çok olduklarını belirtmişlerdir. Bu bakımdan Eğitim Fakültelerinde verilen Sözlü Anlatım dersinin içeriğinin zenginleştirilmesinin gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.

Üniversiteler, öğrencilerinin bu konuda kendilerini geliştirebilmeleri için fakülte programlarına sözlü anlatıma yönelik derslere yer vermelidir. Özellikle bu derslerde öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri uygulamalara daha fazla yer ayrılmalıdır. Ayrıca etkili ve güzel konuşma konusunda ün kazanmış uzman kişiler üniversitelere davet edilerek öğrencilerin dikkatleri bu konuya çekilmelidir.

Bu çalışmada, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin öz güven eksikliklerinin konuşma becerilerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ailede ve ilk ve ortaöğretim sürecinde bu eksikliğini giderememiş bireylerin belli bir yaşta sonra bu eksikliği gidermeleri zor olsa da verilecek olan çeşitli psikolojik desteklerle öğrencilerin öz güvenlerini kazanmaları sağlanabilir. Bu nedenle üniversitelerde öğrencilerin kişisel gelişimine katkıda bulunacak psikolojik danışmanlık uygulamalarına veya bu tür kurslara yer verilmelidir.

Üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanma konusunda kendilerini yetersiz bulmalarındaki en önemli sebeplerden biri de ilk ve ortaöğretim sürecinde bu beceriyi yeterince kazanmamış olmalarıdır. Bu nedenle ilk ve ortaöğretim sürecinde özellikle Sınıf, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklere daha fazla yer vermelidir. Eğitim fakültelerinde de öğretmen adaylarının konuşma becerilerinin titizlikle takip edilip geliştirilmesine önem verilmelidir.

Kaynakça

- Aktaş, Ş., Gündüz, O. (2009). **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Arhan, S. (2007). Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okulları İkinci Kademe Konuşma Eğitimi (Ankara İli Örneği), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Başaran, M., Erdem, İ. (2009). “Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 17/3, ss. 743-754.
- Bayraktar, N. (2006). **Dil Bilimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Calp, M. (2005). **Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi**, Eğitim Kitabevi, Konya.
- Carnegie, D. (1995). **Etkili Konuşmanın Çabuk ve Kolay Yolu**, Mert Yayıncılık, İstanbul.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyükoztürk, Ş. (2010). **Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik**, Pegem Akademi, Ankara.
- Dedeoğlu Orhun, B. (2009). İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Demir, T. (2010). “Konuşma Eğitiminde Benmerkezci Konuşmaya Yönelik Bir Deneme”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 18/2, ss. 415-430.
- Doğan, Y. (2009). “Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 7/1, ss. 185-204.
- Ergin, M. (2000). **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Gökkaya, H. (2008). Konuşma Becerisinin Sağaltılmasında Tekerlemelerin Kullanımı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu.
- Kalaycı, Ş. (Ed.) (2005). **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara.
- Karaarslan, F. (2010). Konuşma ve Yazma Eğitiminde Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkililiği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya.
- Karabay, A. (2005). Kubaşık Öğrenme Etkinliklerinin İlköğretim Beşinci Sınıf Türkçe Dersinde Öğrencilerin Dinleme ve Konuşma Becerileri Üzerindeki Etkileri, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Karasar, N. (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Orhan, S. (2010). Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerini Geliştirmesine Etkisi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Önen, A. (2004). **Türkçeyi Türkçe Konuşmak**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- Özbay, M. (2005). “Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma Eğitimi”, **Millî Eğitim**, 33/168, ss.116-125.
- Palmer, E. (2011). Speaking Well. *Independent Scholl*, 70/3, ss. 88-96.
- Sallabaş, M.E. (2011). Aktif Öğrenme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

- Saraç, C. (2006). "Sözlü İletişim Becerileri Açısından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi", **Millî Eğitim**, 169, ss. 106-118.
- Sargın, M. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi
Muğla İli Örneği, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla.
- Şimşek, H. A. (2004). İlköğretim 2. Kademe Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisinin Önemi ve Geliştirme Yolları, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Tavşancıl, E. (2010). **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Temizkan, M. (2009). "Akran Değerlendirmenin Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi Üzerindeki Etkisi", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 6/12, ss. 90-112.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007). **Konuşma Eğitimi**, Öncü Kitap, Ankara.
- Temizyürek, F. (2007). "İlköğretim İkinci Kademe Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 40/2, ss. 113-131.
- Yalçın, A. (2002). **Türkçe Öğretim Yöntemleri**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Yelok, V. S., Sallabaş, M.E. (2009). "Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 7/13, ss. 581-606.
- Yeşiltepe Sağlam, Ö. (2010). 7. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2008). **Türkçe Öğretimi**, (Ed. Cemal Yıldız), Pegem Akademi, Ankara.

THE ATTITUDES OF UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS USING SPEAKING SKILLS

Bircan EYÜP*

Abstract

The aim of this study is to determine attitudes of university students towards using speaking skills. Survey method is used in the study. The sample of the study consists of 534 students studying at several faculties of Karadeniz Technical University (Faculties of Education, Communication, Sciences, Medicine and School of Physical Education and Sport) and Atatürk University (Faculties of Theology, Economics and Administrative Sciences, Engineering, Health Sciences, Literature and Fine Arts). "The Scale of The Attitudes Towards Speaking Skills" and "Demographic Data Form" were used as data gathering tools. The data were analyzed with SPSS 16.0. Frequency, percentage, independent t test and ANOVA techniques were used in analysis of the data. Results show that university students have positive attitudes towards speaking skills in general. It was not found a significant difference between female and male students' "interest" sub-factor scores, on the other hand male students' scores were higher than female students' significantly in the "requirement" sub-factor. Students from Faculties of Fine Arts and Communication have higher points than other students'.

Key Words: University Students, speaking skill, attitude

* Research Assist.; KTU, Fatih Faculty of Education, Turkish Language Teaching